

Голова Вченої ради,
ректор Національної музичної академії
України імені П.І. Чайковського,
доктор філософії, професор, заслужений
діяч мистецтв України,
Тимошенко Максим Олегович

(підпис)

ЗАТВЕРДЖЕНО
Вченою радою
Національної музичної академії
України імені П.І. Чайковського
27 червня 2019 р.
Протокол № 13
(наказ № 171-А від 27.06.2019 р.)

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ПРОГРАМУ НАВЧАННЯ
ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ – СИЛАБУС
У НМАУ ІМЕНІ П.І.ЧАЙКОВСЬКОГО

КИЇВ - 2019

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1 Призначення силабусу

Під **силабусом** розуміють коротку програму навчання з дисципліни, у якій наведена вся необхідна інформація для самостійного успішного освоєння з курсу. Наявність програми силабуса припускає, що здобувач ВО повинен приходити на заняття вже підготовленим. Структура й зміст силабуса представлені різними формами організації самостійної роботи здобувачів ВО. До кожного виду діяльності розробляються критерії оцінки. Здобувач ВО самостійно визначає, які види діяльності йому потрібно освоїти, яку проблему необхідно розв'язати і де знайти необхідну інформацію до завдання.

Організація самостійної роботи на основі силабуса структурує і систематизує процес навчання: здобувачі ВО самі вибирають траєкторію освоєння курсу, удосконалюють навички самостійної роботи.

У процесі проведення аудиторних занять відбувається активізація участі навчальної групи в розв'язку конкретних навчальних ситуацій, зростає захопленість здобувачів ВО в обговоренні теоретичних питань; відбувається постійне відновлення форм і методів роботи з навчальною групою; підвищується якість освітнього процесу в цілому.

1.2. Глосарій

У цьому Положенні терміни та скорочення вживаються в такому значенні:

Академічна мобільність (Academic mobility): можливість учасників освітнього процесу навчатися, викладати, стажуватися чи проводити наукову діяльність в іншому вищому навчальному закладі/закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами.

Академічний календар (Academic Calendar) - календар проведення навчальних і контрольних заходів, професійних практик протягом навчального року із вказівкою днів відпочинку (канікул і свят).

Академічний період (Term) - період теоретичного навчання, установлюваний закладом вищої освіти (ЗВО) самостійно.

Атестація (Assessment/Attestation): встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

Академічний рейтинг здобувача ВО (Rating) - кількісний показник рівня оволодіння здобувачем ВО навчальної програми дисциплін, який складається за результатами проміжної атестації.

Активні роздавальні матеріали (APM) (Hand-outs) - наочні ілюстративні матеріали, які використовуються на навчальних заняттях для мотивації здобувачів ВО до творчого успішного засвоєння теми (тези лекції, посилення, слайди, приклади, завдання для самостійної роботи тощо).

Аудиторні години (Class/contact hours): години, які витрачаються здобувачем вищої освіти і викладачем на аудиторні навчальні заняття.

Бакалавр (Bachelor, first cycle degree): освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти, який відповідає сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій України, та присуджується вищим навчальним закладом/закладом вищої освіти у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти освітньо-професійної програми.

Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система, ЄКТС (European Credit Transfer and Accumulation System, ECTS): система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти. Система ґрунтується на визначенні навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених результатів навчання; навантаження обліковується у кредитах ЄКТС. В ЄКТС навантаженню одного навчального року за денною формою відповідають 60 кредитів.

Загальні компетентності (Generic competences): компетентності, які формуються у здобувача вищої освіти в процесі навчання за даною освітньою програмою, але мають універсальний характер і можуть бути перенесені із контексту однієї освітньої програми в іншу.

Знання (Knowledge): осмислена та засвоєна суб'єктом наукова інформація, що є основою його усвідомленої, цілеспрямованої діяльності. Знання бувають емпіричними (фактологічними) і теоретичними (концептуальними, методологічними).

Інтегральна компетентність (Integral competence): узагальнений опис кваліфікаційного рівня, який виражає основні компетентнісні характеристики рівня щодо навчання та/або професійної діяльності.

Компетентнісний підхід (Competence-based approach): підхід до визначення результатів навчання, що базується на їх описі в термінах компетентностей. Компетентнісний підхід є ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу та за своєю сутністю є студентоцентрованим.

Компетентність (Competence): динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти. Компетентності лежать в основі кваліфікації випускника. Компетентність як набуті реалізаційні здатності особи до ефективної діяльності не слід плутати з компетенцією як наданими особі повноваженнями.

Компетенція/компетенції (Competence, competency/competences, competencies): надані (наприклад, нормативно-правовим актом) особі (іншому суб'єкту діяльності) повноваження, коло її (його) службових й інших прав і

обов'язків. Слід відрізнити поняття компетенції/компетенцій від компетентності/компетентностей як набутих реалізаційних здатностей особи.

Критерії оцінювання (Assessment criteria): стосовно оцінювання виконання вимог освітніх програм – описи того, що і на якому рівні має зробити здобувач вищої освіти для демонстрації досягнення результатів навчання.

Магістр (Master, second cycle degree): освітній ступінь, що здобувається на другому рівні вищої освіти, який відповідає восьмому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій України, та присуджується вищим навчальним закладом/закладом вищої освіти у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми.

Мобільність (Mobility): один із ключових принципів формування європейських просторів вищої освіти і досліджень, що передбачає різноманітні можливості для вільного переміщення здобувачів ВО, викладачів, дослідників, адміністраторів у цих просторах з метою академічного і загальнокультурного взаємозбагачення, слугує забезпеченню цілісності зазначених європейських просторів. Важливу роль у забезпеченні мобільності відіграють основні інструменти Болонського процесу – Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система, Рамка кваліфікацій Європейського простору вищої освіти, Додаток до диплома, а також європейська і національні системи забезпечення якості вищої освіти.

Навчальний план (Degree course scheme) – розробляється вищим навчальним закладом на підставі освітніх компонентів, визначених освітньо-професійною (освітньо-науковою) програмою за кожною спеціальністю та визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю. Для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план, що затверджується керівником вищого навчального закладу.

Освітній компонент (Educational component): самодостатня і формально структурована частина освітньо-професійної програми (наприклад, курс, модуль, навчальна дисципліна, семінар, виробнича практика тощо).

Освітня (освітньо-професійна або освітньо-наукова) програма: єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спланованих і організованих для досягнення визначених результатів навчання, які дають право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної кваліфікації.

Оцінювання здобувачів ВО (Assessment of individual students): формалізований процес визначення рівня опанування здобувачем ВО запланованих (очікуваних) результатів навчання, що є необхідним для вдосконалення навчального процесу, підвищення ефективності викладання, розвитку здобувачів ВО.

Підсумкова атестація здобувачів ВО (Qualification Examination) - процедура, яка проводиться з метою визначення ступені освоєння ними обсягу навчальних дисциплін, передбачених ГСВОУ.

Проміжна атестація здобувачів ВО - процедура, яка проводиться в період екзаменаційної сесії з метою оцінювання якості засвоєння, здобувачами ВО змісту частини або всього обсягу навчальної дисципліни після завершення її вивчення

Програмні компетентності (Programme competences): найбільш важливі компетентності, що визначають специфіку та включаються в Профіль програми. Очікується, що програмні компетентності однакових програм в різних університетах є подібними чи порівнюваними між собою.

Програмні результати навчання (Programme learning outcomes): узгоджений набір 15-20 тверджень, які виражають, що здобувач вищої освіти повинен знати, розуміти та бути здатним виконувати після успішного завершення освітньої програми.

Профіль програми (Programme profile): документ європейського зразка, створений для представлення в усталеній формі основної інформації про освітню програму. Дозволяє точно позиціонувати освітню програму серед інших, співвіднести з тематикою наукових досліджень, чим полегшити її розуміння всіма основними зацікавленими особами/стейкхолдерами: здобувачами ВО, роботодавцями, дослідниками, викладачами, агенціями забезпечення якості тощо. Визначає предметну область, до якої належить дана освітня програма, її освітній рівень та специфічні особливості даної програми, які відрізняють її від інших подібних програм. Може бути самодостатнім документом або частиною Додатку до диплома.

Програма дисципліни (Syllabus) - навчальна програма, що включає в себе опис дисципліни, яка вивчається, мети і завдання дисципліни, короткий її зміст, теми та тривалість їх вивчення, завдання самостійної роботи, час консультацій, розклад перевірок знань здобувачів ВО, вимоги викладача, критерії оцінки знань здобувачів ВО і список літератури.

Пререквізити (Prerequisite) - дисципліни, що містять знання, уміння й навички, необхідні для освоєння дисципліни яка вивчається.

Результати навчання (Learning outcomes): сукупність знань, умінь, навичок, інших компетентностей, набутих особою у процесі навчання за певною освітньо-професійною, освітньо-науковою програмою, які можна ідентифікувати, кількісно оцінити та виміряти. Результати навчання в сукупності із критеріями їх оцінювання визначають мінімальні вимоги до присвоєння кредитів, у той час, як виставлення оцінок ґрунтується на співставленні реальних навчальних досягнень здобувача ВО із мінімальними вимогами. Реальні результати навчання відрізняються від навчальних цілей (очікуваних результатів) тим, що стосуються навчальних досягнень здобувача ВО, тоді як цілі навчання є намірами викладача (запланованими результатами). Термін «результати навчання» є одним з основних термінів Болонського процесу і важливий для розуміння та порівняння розмаїття академічних ступенів (кваліфікацій) в Європі, зміни освітньої парадигми з процесної на

результатну. Останнє означає перехід від підходу в побудові освітніх програм і викладанні, орієнтованого на викладача, до студентоцентрованого підходу.

Студентоцентрований підхід (Student-centered approach/Learner-centered approach): передбачає розроблення освітніх програм, які зосереджуються на результатах навчання, враховують особливості пріоритетів особи, що навчається, ґрунтуються на реалістичності запланованого навчального навантаження, яке узгоджується із тривалістю освітньої програми.

Самостійна робота здобувачів ВО (далі - СР) - робота з певного переліку тем, відведених на самостійне вивчення, забезпечених навчально-методичною літературою й рекомендаціями, контрольована у вигляді тестів, контрольних робіт, колоквиумів, рефератів, творів і звітів. Увесь обсяг СР містить завдання які вимагають від здобувачів ВО щоденну самостійну роботу.

Транскрипт (Transcript) - документ, що містить перелік засвоєних дисциплін за відповідний період навчання із вказівкою кредитів і оцінок у буквеному і цифровому вираженні.

Тьютор - викладач, що виступає в ролі академічного консультанта здобувача ВО по освоєнню конкретної дисципліни.

Уміння (Skills): здатність застосовувати знання та розуміння для виконання завдань і розв'язання задач і проблем. Уміння поділяються на когнітивні (інтелектуально-творчі) і практичні на основі майстерності з використанням методів, матеріалів, інструкцій та інструментів.

Фахові (предметно-специфічні) компетентності (Subject specific competences): компетентності, які безпосередньо визначають специфіку (галузі знань/предметної області/спеціальності) освітньої програми та кваліфікацію випускника, забезпечують індивідуальність кожній освітній програмі.

Едвайзер (Advisor) - викладач, який виконує функції академічного наставника здобувача ВО по відповідній спеціальності, виявляє сприяння у виборі траєкторії навчання (формуванні індивідуального навчального плану) і освоєнні освітньої програми в період навчання;

Елективні дисципліни – навчальні дисципліни, які входять у вибірккові у рамках встановлених кредитів освіти, які вводяться ЗВО, і відображують індивідуальну підготовку здобувачів ВО, враховують специфіку соціально-економічного розвитку і потреби конкретного регіону, наукові школи ЗВО.

Якість вищої освіти (Quality in Higher Education): рівень здобутих особою знань, умінь, навичок, інших компетентностей, що відображає її компетентність відповідно до стандартів вищої освіти. Якість вищої освіти є ключовим поняттям Болонського процесу. З метою її забезпечення розроблено Рамку кваліфікацій Європейського простору вищої освіти (2005 р.), Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (2005 р.), утворено Європейську асоціацію забезпечення якості вищої освіти (2004 р.) та Європейський реєстр забезпечення якості вищої освіти.

2 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО РОЗРОБЛЕННЯ ЗМІСТУ СИЛАБУСУ

2.1 Загальні вимоги

На теперішній час твердих правил написання силабуса не існує, і викладач має право включити в нього те, що він вважає потрібним. Тому метою Положення є встановлення **загальних вимог** в НМАУ до структури та правил оформлення силабуса.

В загальну структуру силабуса входять наступні складові:

- титульна сторінка, розробники, рецензенти;
- мета викладання дисципліни;
- завдання вивчення дисципліни (у вигляді системи вмінь і знань, оволодіння професійними компетенціями після опанування дисципліни);
- міждисциплінарні зв'язки;
- програма навчальної дисципліни (теми модулів, змістових модулів та короткий зміст лекцій);
- структура навчальної дисципліни;
- методичне забезпечення (теми та методичні рекомендації до виконання семінарських, практичних, індивідуальних та самостійних робіт; контрольні завдання, програми (білети) заліків, екзаменів, державної атестації та вимоги до них);
- тематика курсових, дипломних, магістерських наукових робіт та методичні рекомендації щодо їх виконання;
- програми практик (для випускаючих кафедр);
- методи навчання;
- методи контролю;
- критерії оцінювання успішності навчання та засоби діагностики;
- результати навчання;
- рекомендована література, інші джерела інформації.

2.2 Структурні елементи силабуса

2.2.1 Опис курсу та Веб-сайт його розміщення

Викладач обґрунтовує необхідність вивчення навчальної дисципліни, відповідаючи на запитання: "Чому майбутньому фахівцеві треба вивчити саме цю навчальну дисципліну?" .

Також наводиться режим доступу до відповідного Веб-порталу.

2.2.2 Мета викладання дисципліни

Мета вивчення дисципліни є системотворчим елементом, який відіграє вирішальну роль в організації й здійсненні всього процесу навчання. Мета це передбачуваний результат навчання.

Мету навчання рекомендується формулювати так, щоб була можливість виміряти ступінь її досягнення, що зручно робити в інфінітивній формі (навчити..., виробити..., сформулювати... і т.п.)

2.2.3 Завдання вивчення дисципліни

Завдання – це конкретне вираження мети, відповідь на питання: із чим знайомить, чому навчить, що реалізовує і розкриває дана дисципліна.

Завдання – це своєрідні підцілі реалізація яких дозволить в остаточному підсумку досягти заявленої мети.

Мета і завдання формулюються відповідно до програми навчальної дисципліни.

2.2.4 Очікувані результати

Засвоєння змісту навчальної дисципліни – це той кінцевий результат або в сучасній термінології компетенції, які повинні бути сформовані в ході безпосереднього (аудиторні заняття, СРС.) або опосередкованої взаємодії з викладачем (робота з НМКД і літературою по дисципліні, програмним - ЕНК і мультимедійним супроводом і т.п.).

Вказуються компетенції які здобувач ВО отримує при вивченні дисципліни з врахуванням вимог ГСВО спеціальності та відповідної ОПП:

- загальні компетенції (здобувач ВО повинен вміти);
- професійні компетенції (здобувач ВО повинен знати).

2.2.5 Пререквізити (Prerequisite)

Пререквізити - дисципліни, що містять знання, уміння й навички, необхідні для освоєння досліджуваної дисципліни.

Рекомендується не тільки вказати перелік дисциплін, що випереджають вивчення даної дисципліни, але конкретні знання й уміння, володіння якими суттєво полегшить засвоєння дисципліни яка вивчається.

2.2.6 Тривалість курсу

Вказується кількість кредитів та загальна кількість годин на вивчення курсу

2.2.7 Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові; вчений ступінь, вчене звання; посада; контактна інформація; наукова школа і наукові інтереси.

Наводиться інформації про викладача, яка є необхідною й цілком достатньою для формування уявлення про його індивідуальні риси і професійні якості. Додатково можуть бути внесені такі відомості про викладача, як право

на керівництво магістрантами й докторантами, володіння іноземними мовами і т.п.

2.2.8 Методи викладання

В умовах кредитної технології навчання заняття повинні проводитися переважно в активних і творчих формах. У цьому зв'язку найбільш кращі форми організації навчання - це проблемні й оглядові лекції, активні семінари, ділові ігри, тренінги, заняття із застосуванням телекомунікаційної техніки, дослідницькі методи, презентації, кейс-стаді, бесіди і дискусії, робота в Internet аудиторіях – електронні лекції, семінари, дистанційні консультації й ін., спрямовані на активізацію й стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів ВО.

2.2.9 Політика курсу

Політика навчальної дисципліни визначається системою вимог, які викладач пред'являє до здобувача ВО при вивченні тієї або іншої дисципліни. Вимоги можуть стосуватися відвідування занять (неприпустимість пропусків, запізнень і т.п.); правил поведінки на заняттях (активна участь, виконання необхідного мінімуму навчальної роботи і ін.); заохочень і стягнень (за що можуть нараховуватися або відніматися бали й т.п.).

2.2.10 Форма контролю знань

В умовах кредитної технології навчання контроль успішності здобувачів ВО по кожній навчальній дисципліні підрозділяється на поточний контроль, проміжну й підсумкову атестацію здобувачів ВО.

Поточний контроль успішності здобувачів ВО – це систематична перевірка знань здобувачів ВО, яка проводиться викладачем на поточних заняттях згідно з розкладом і відповідно до робочої програми навчальної дисципліни.

Конкретно визначаються методи поточного контролю: усний контроль (у ході опитування, бесіди, доповіді, читання тексту, повідомлення на задану тему й ін.); письмовий контроль (контрольна робота в письмовій формі, твір, реферат, виклад матеріалу на задану тему в письмовій формі і т.д.); комбінований контроль; презентація СРО; практичний контроль (в ході практичних робіт, на практикумах, у ході всіх видів практики); спостереження як метод контролю; тестовий контроль; графічний контроль; програмований контроль; лабораторний контроль; проблемні ситуації й ін.

Підсумковий контроль (в тому числі і модульний) – контроль навчальних досягнень здобувачів ВО з метою оцінки якості освоєння ними програми навчальної дисципліни в цілому або окремого змістового модуля.

Підсумковий контроль у ЗВО здійснюється відповідно до модульної освітньої програми, індивідуального плану здобувача ВО і робочим навчальним

планом, затвердженими навчальними програмами по дисципліні, розробленими на основі ОПП спеціальності.

Формою може бути усний екзамен, письмовий екзамен, комплексний екзамен, екзамен у формі тестування (тестування на паперовому носії з ручною перевіркою, тестування з використанням комп'ютерної техніки), комплексне тестування й ін. Основні вимоги до контролю знань наведені у Положенні про оцінювання знань у НМАУ імені П.І.Чайковського.

2.2.11 Шкала оцінок

Кожна навчальна дисципліна, незалежно від загальної кількості годин та кількості модулів, оцінюється за 100-бальною шкалою.

Якщо за навчальним планом передбачається два та більше екзаменів або диференційованих заліків з дисципліни, кожен оцінюється за 100-бальною шкалою. Форми організації навчання, які не входять до складу дисципліни окремими модулями (курсіві роботи, проекти, практика) також оцінюються за 100-бальною шкалою.

Переведення балів внутрішньої 100-бальної шкали в національну та шкалу ЄКТС здійснюється у наступному порядку:

Сума балів	За шкалою ECTS	За національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно
1-34	F	

2.2.12 Графік підсумкового модульного контролю

Контроль і оцінка виконання завдань ПМК виконується в терміни згідно затвердженому наказу ректора та графіку навчального процесу.

2.2.13 Календарно-тематичний план дисципліни (структура)

Календарно-тематичний план дисципліни (структура) оформлюється у вигляді таблиці.

2.2.14 Завдання для самостійної роботи

Цілі завдань для самостійної роботи повинні бути зрозумілі здобувачам ВО; завдання для самостійної роботи повинні бути доступні, містити алгоритми

їх виконання і методичні рекомендації; форма контролю, критерії оцінки й строки здачі завдань повинні бути чітко визначені і заздалегідь відомі здобувачам ВО. Організація самостійної роботи викладена в Положенні про самостійну роботу.

2.2.15 Питання до заліку (екзамену)

Наводиться перелік питань які охоплюють дисципліну в цілому

2.2.16 Література

Оформлення списків літератури виконують у відповідності до ДСТУ ГОСТ 7.1:2006.

У список літератури для обов'язкового вивчення доцільно включати найменування 3-5 основних підручників або навчальних посібників, які, на думку викладача, максимально повно розкривають зміст навчальної дисципліни. Бажано, щоб джерела для обов'язкового вивчення відповідали наступним вимогам: зміст відповідає типовій і (або) робочій навчальній програмі; відповідають сучасним вимогам науки і навчальної дисципліни; роки видання не виходять за гранично припустимі строки старіння й ін. Максимальна кількість найменувань основної літератури рекомендується не бути більше п'яти.

У список додаткової літератури рекомендується включати 3-5 найменувань найбільш значимих джерел, що доповнюють зміст обов'язкової літератури.

2.2.17 Лекції

Наводяться тексти лекцій з вказівкою назв тем та планів лекцій у відповідності до календарно-тематичного плану.

Наводиться ВЕБ посилання на НІП.

2.2.18 Тестові завдання до ПМК

Наводиться ВЕБ посилання на тестовий комплекс з дисципліни

2.2.19 Глосарій

Глосарій (лат. glōssarium - «словник глос») — термінологічний словник до дисциплін яка вивчається, а також до окремих розділів та тем.

Словник призначений для уточнення та розширення знань здобувачів ВО про терміни з даної дисципліни. Вони можуть бути використані викладачами і здобувачами ВО на заняттях для самостійної роботи над термінами, для складання тестів, комп'ютерних презентацій, виконання здобувачами ВО рефератів та ін.

З ПОРЯДОК ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРОГРАМИ ЗДОБУВАЧА ВО-СИЛАБУСУ

Силабус ухвалюється на засіданні кафедри та методичній комісії факультету, на якому викладається дисципліна, і затверджується завідувачем кафедри та головою методичної комісії після надання витягу з протоколу засідання кафедри.

При затвердженні силабусу, він перевіряється завідувачем кафедри на відповідність навчальному плану відповідного факультету на відповідність навчальній програмі дисципліни та вимогам даного Положення.

Проректор
з навчальної роботи

В.О.Бондарчук